

Gjoko Nikolovski, Kaja Pšeničnik

**Strategije učenja besedišča v slovenščini kot drugem in tujem jeziku:
študija primera**

objavljeno v:

Nataša Pirih Svetina, Ina Ferbežar (ur.): *Na stičišču svetov: slovenščina kot drugi in tuji jezik. Obdobja 41*. Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani, 2022.

<https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-41/>

© Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2022.

Obdobja (e-ISSN 2784-7152)

STRATEGIJE UČENJA BESEDIŠČA V SLOVENŠČINI KOT DRUGEM IN TUJEM JEZIKU: ŠTUDIJA PRIMERA

Gjoko Nikolovski

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Maribor
gjoko.nikolovski@um.si

Kaja Pšeničnik

Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru, Maribor
kaja.psenicnik@gmail.com

DOI:10.4312/Obdobja.41.251-260

V prispevku obravnavamo strategije učenja besedišča, ki jih uporabljajo učeči se slovenščine kot drugega in tujega jezika. Cilji prispevka so: 1) definirati strategije za usvajanje besedišča, 2) ugotoviti, katere strategije učeči se najpogosteje uporabljajo, in 3) odgovoriti na raziskovalno vprašanje, ali obstajajo razlike v uporabi strategij učenja besedišča glede na stopnjo znanja slovenščine. Izhodiščna hipoteza je, da anketiranci razmeroma pogosto uporabljajo strategije učenja besedišča, katerih pogostost uporabe se stopnjuje v smeri strategije formalnega učenja besedišča → strategije samospodbudnega učenja besedišča → strategije spontanega učenja besedišča, in sicer skladno z napredovanjem v znanju jezika v smeri A1 → A2–B1 → B2 → C1–C2.

učenje jezika, poučevanje jezika, besedišče, strategije usvajanja besedišča, slovenščina kot drugi in tuji jezik, študija primera

This article discusses vocabulary learning strategies used by students of Slovenian as a second and foreign language when learning vocabulary. Its aims are 1) to define the vocabulary learning strategies, 2) to identify which strategies are most frequently used, and 3) to determine whether there are differences in the use of the vocabulary learning strategies depending on the level of Slovenian proficiency. The initial hypothesis is that the respondents use vocabulary learning strategies relatively often, and that the frequency of use increases in the direction of formal vocabulary learning strategies → self-motivated vocabulary learning strategies → spontaneous vocabulary learning strategies, in accordance with progress in language proficiency in the direction of A1 → A2–B1 → B2 → C1–C2.

language learning, language teaching, vocabulary, vocabulary learning strategies, Slovenian as a second and foreign language, case study

1 Uvod

Obravnava in usvajanje besedišča sta zelo pomembni deli učenja in poučevanja slovenščine kot drugega in tujega jezika (SDTJ) in del koncepta sporazumevalne zmožnosti, ki se je uveljavil v zadnjem desetletju 20. stoletja (prim. Ferbežar 1999; Pirih Svetina 2005). Za uspešno obravnavo besedišča pri poučevanju SDTJ je treba v učni

proces vključiti vse jezikovne ravni (pravorečno, pravopisno, pregibno, skladijsko, kolokacijsko, pomensko in pragmatično), kar je razvidno tudi iz naslednje definicije:

Znati besedo namreč pomeni poleg razumevanja njenega pomena oz. njenih različnih pomenov, kar nedvomno sodi v koncept leksikalne ali slovarske zmožnosti, med drugim tudi obvladovanje njene vidne in slušne podobe. Slednji sta pomembni tako v procesu zaznavanja (perceptije) posamezne leksikalne enote, torej pri receptivnih dejavnostih branja in poslušanja, kot tudi v produkciji, torej pri govorjenju ter pisanju. (Pirih Svetina 2021: 158).

Navedeno korespondira tudi s pogledom Nationa (2013: 49), ki navaja, da moramo pri učenju besedišča upoštevati vse vidike, ki so vključeni v poznavanje besede, torej obliko, pomen in uporabo besede.

Pri usvajanju besedišča v drugem in tujem jeziku je zelo pomembna tudi uporaba strategij učenja besedišča (SUB), ki so odvisne od posameznikovega načina učenja in pomnjenja, učnega okolja ter jezikovnih virov, s katerimi je obkrožen. Zato v prispevku obravnavamo SUB, ki jih učeči se uporabljajo pri učenju besedišča slovenskega jezika. V primeru te raziskave je treba poudariti, da gre za študijo primera, ki ne posplošuje pridobljenih rezultatov, avtorjem raziskave pa omogoča vsaj delni vpogled v uporabo SUB.

1.1 Strategije učenja besedišča

Na splošno lahko SUB razumemo kot vsako dejavnost, ki prispeva k lažjemu usvajanju besed, da jih učenci razumejo, si jih zapomnijo in jih znajo uporabiti (Cameron 2001: 92). Gu in Johnson (1996 v: Tanyer, Ozturk 2014: 38) sta oblikovala taksonomijo, ki vsebuje dve glavni dimenziji – metakognitivno regulacijo učenja in kognitivne učne strategije – ter šest podkategorij: strategije ugibanja, slovarske strategije, strategije beleženja, strategije ponavljanja, strategije kodiranja in aktivacijske strategije.

Hatch in Brown (2000; prim. tudi Pavičić Takač 2008: 73–74) SUB ločujeta na osnovi petih korakov, pri čemer vsak korak vsebuje določeno število različnih strategij: 1) srečevanje z novimi besedami (v ospredju je izpostavljenost učenca virom in gradivom, iz katerih lahko črpa novo besedišče in jezikovno znanje), 2) ustvarjanje miselne podobe besede (vizualno, slušno ali avdiovizualno; denimo povezovanje nove besede z besedami iz maternega jezika ali iz drugih tujih jezikov), 3) spoznavanje pomena besede (učenec po pomenu besede vpraša maternega govorca, o pomenu sklepa iz konteksta ipd.), 4) ustvarjanje spominske povezave med besedno obliko in njenim pomenom, 5) uporaba besed (v stavkih, kolokacijah, različnih kontekstih in pogovorih).

Schmitt (1997: 205–210) se je pri oblikovanju taksonomije SUB naslonil na taksonomijo splošnih strategij učenja Oxfordove (Pavičić Takač 2008: 68; Tabak, Ordulj 2015: 105) ter hkrati upošteval razlikovanje med odkrivanjem pomena novih besed in utrjevanjem teh besed (Tanyer, Ozturk 2014: 38). Na osnovi omenjenih kriterijev ločuje dve vrsti SUB: strategije, ki učencem pomagajo pri odkrivanju pomena nepoznanih besed, t. i. strategije odkrivanja, in strategije, ki se nanašajo na

utrjevanje pomena besed, t. i. strategije utrjevanja. Strategije odkrivanja imajo dve podkategoriji: 1) socialne strategije (učenec pomen nepoznanih besed usvaja s pomočjo maternih govorcev, učiteljev tujega jezika, drugih učencev in oseb, ki posedujejo znanje o pomenu nove besede) in 2) determinacijske strategije (pri odkrivanju pomena nepoznanih besed si učenci pomagajo s svojim predhodno pridobljenim jezikovnim znanjem, kontekstom, sorodnimi besedami iz maternega jezika in slovarji). Strategije utrjevanja na drugi strani zajemajo: 1) socialne strategije (sporazumevanje z drugimi, npr. delo v paru, delo v skupini, sodelovanje z učiteljem), 2) spoznavne strategije (pisno in ustno ponavljanje besed z uporabo učnih pripomočkov), 3) metaspoznavne (metakognitivne) strategije (spremljanje in nadziranje lastnega učnega procesa, npr. načrtovanje učenja, sporazumevanje z maternimi govorniki tujega jezika, stik s tujim jezikom preko filmov, televizijskih in radijskih programov, branje knjig in revij v tujem jeziku ipd.) in 4) spominske strategije (mnemotehnike, sezname besed, rime, povezovanje novih besed z že naučenim ipd.).

Tabak in Ordulj (2015: 112–115) SUB delita v tri skupine: 1) strategije formalnega učenja besedišča, 2) strategije samospodbudnega učenja besedišča in 3) strategije spontanega učenja besedišča. Strategije formalnega učenja besedišča so najosnovnejše strategije, ki vključujejo spominske strategije, metakognitivne strategije in učenje s pomočjo maternega jezika. Med formalne strategije tako sodijo načrtovanje učenja besedišča, oblikovanje seznamov besed s prevodom v materni jezik, pregledovanje novih besed in ponavljanje (npr. glasno izgovarjanje ali zapisovanje novih besed, ponavljanje novih besed v mislih). Med strategije samospodbudnega učenja Tabak in Ordulj (2015: 114) uvrščata zapisovanje besed med branjem knjig ali gledanjem filmov v tujem jeziku, povezovanje pomena besede s sliko, pregledovanje slovarjev, združevanje besed glede na njihov pomen, povezovanje besed s predmeti in uporabo novih besed v povedih. Tretjo skupino SUB predstavljajo strategije spontanega učenja, ki jih učenci večinoma uporabljajo ob izpostavljenosti ciljnemu jeziku. Pri teh strategijah do učenja pride na povsem naraven in spontan način (celo nezavedno), denimo med branjem, gledanjem filmov in televizijskih oddaj ali poslušanjem pesmi v tujem jeziku, pri čemer si učeči se ne pomagajo z dejavnostmi, ki so značilne za strategije formalnega in samospodbudnega učenja (npr. zapisovanje besed, načrtna raba priročnikov ipd.). Kljub številnim klasifikacijam je treba omeniti, da se vse strategije prepletajo in vplivajo na uspešno usvajanje in uporabo besedišča.

1.2 Nekatere raziskave s področja strategij učenja besedišča

Chamot (2014: 25–26) navaja, da obstajata dva glavna razloga za preučevanje SUB. Prvi je, da med preučevanjem učnih strategij, ki jih učeči se uporabljajo pri učenju drugega ali tujega jezika, dobimo vpogled v spoznavne, socialne in afektivne procese, ki so prisotni pri učenju jezikov in učenju na splošno. Drugi razlog za preučevanje SUB pa je prepričanje, da bi lahko manj uspešne učence naučili uporabljati strategije, ki jih uporabljajo njihovi uspešnejši vrstniki, in bi torej učečim se pomagali postati boljši učenci tujih jezikov (Chamot 2014: 25). Glavna cilja pri preučevanju SUB sta

1) identificirati in primerjati učne strategije ter 2) ponuditi napotke, ki bodo izboljšali učenje in usvajanje drugega ali tujega jezika (Chamot 2014: 26).

Tabak in Ordulj (2015: 115–116) sta anketirali tečajnike hrvaščine kot drugega in tujega jezika in ugotovili, da obstajajo razlike v uporabi SUB glede na raven znanja jezika. Raziskava je pokazala, da tečajniki na ravni B1 pogosteje uporabljajo strategije samospodbudnega učenja kot tečajniki na višjih ravneh znanja hrvaškega jezika. Prav tako tečajniki na ravni B1 pogosteje uporabljajo strategije formalnega učenja (npr. oblikovanje seznamov besed s prevodom v materni jezik, ponavljanje na glas), medtem ko pri tečajnikih na višjih ravneh izstopa uporaba strategij spontanega učenja, ki temelji predvsem na komunikaciji in ustvarjanju miselnih povezav.

V evropskem in svetovnem prostoru je največ raziskav, ki preučujejo uporabo SUB pri učenju angleščine kot drugega in tujega jezika. Zagotovo pa je izbira SUB odvisna od učnega konteksta (npr. katerega tujega jezika se učimo, kateri materni jezik govorimo, kakšno je naše jezikovno predznanje ipd.), zato rezultatov raziskav, vezanih na učenje drugih jezikov, ne moremo posplošiti na učenje SDTJ. V ta namen smo izvedli empirično raziskavo, s katero ugotavljamo, katere SUB so najpomembnejše pri usvajanju besedišča SDTJ.

2 Empirični del

2.1 Cilji in raziskovalni problemi

Postavili smo izhodiščno hipotezo, da anketiranci razmeroma pogosto uporabljajo SUB, ki se stopnjujejo v smeri strategije formalnega učenja besedišča → strategije samospodbudnega učenja besedišča → strategije spontanega učenja besedišča, in sicer skladno z napredovanjem v znanju jezika v smeri A1 → A2–B1 → B2 → C1–C2.¹ Predvidevamo, da na ravneh A1 in A2–B1 prevladujejo strategije formalnega učenja, na ravni B2 strategije samospodbudnega učenja, na ravni C1–C2 pa strategije spontanega učenja.

Glavni cilj pričujoče raziskave je preučiti zastopanost posameznih SUB pri študentih SDTJ. Prav tako želimo preučiti, ali obstajajo razlike v uporabi SUB glede na stopnjo znanja SDTJ. Pri raziskavi gre za študijo primera, katere cilj ni posploševanje rezultatov, omogoča pa vsaj delni vpogled v uporabo SUB.

2.2 Metodologija

2.2.1 Opis vzorca

V raziskavi je sodelovalo 60 anketirancev, pri čemer je bilo po 15 študentov na vsaki stopnji znanja slovenskega jezika: A1, A2–B1, B2 in C1–C2 (SEJO 2011). Anketo so izpolnjevali: 1) popolni začetniki (A1), ki so se prvič učili slovenščino v okviru programa ERASMUS, 2) tuji redno vpisani študenti Univerze v Mariboru (UM), ki so pred komisijo Filozofske fakultete za potrebe vpisa na posamezne članice UM opravili pisni in ustni izpit na osnovni ravni (A2–B1), 3) redno vpisani študenti

1 Več o ravneh A1, A2, B1, B2, C1 in C2 v dokumentih *Slovenščina kot drugi in tuji jezik* (2020) in *Skupni evropski jezikovni okvir* (2011).

Filozofske fakultete, ki so za vpis v 2. letnik študija morali doseči znanje jezika na višji ravni (B2) in 4) tuji redno vpisani študenti Medicinske fakultete UM, ki so za vpis v višji letnik morali opraviti izpit iz slovenskega jezika na ravni C2.² V raziskavi je sodelovalo 35 študentk in 25 študentov.

2.2.2 Merski instrument in potek raziskave

Za zbiranje podatkov smo uporabili *Vprašalnik o strategijah učenja besedišča* (Pavičič 2003, 2008), ki smo ga prilagodili v skladu z novejšo raziskavo, ki sta jo izvedli Tabak in Ordulj (2015). Uporabili smo manjše število spremenljivk (27), ki smo jih razdelili v tri dimenzije: strategije formalnega učenja, strategije samospodbudnega učenja in strategije spontanega učenja besedišča. Anketni vprašalnik je bil na voljo v slovenskem in angleškem jeziku (za popolne začetnike); slovenska različica vprašalnika se nahaja na koncu prispevka. Anketiranci so na petstopenjski lestvici (1 – nikoli, 2 – redko, 3 – včasih, 4 – pogosto in 5 – vedno) označili, kako pogosto uporabljajo posamezno od 27 navedenih strategij učenja slovenskega besedišča.

3 Analiza in interpretacija podatkov

Glavni cilj raziskave je ugotoviti, ali se pogostost uporabe različnih strategij učenja slovenskega besedišča razlikuje glede na stopnjo znanja SDTJ. Za vsako skupino strategij (strategije formalnega učenja, strategije samospodbudnega učenja in strategije spontanega učenja besedišča) smo v prvem koraku izračunali povprečne vrednosti na lestvicah. Študente smo glede na stopnjo znanja slovenskega jezika razdelili v štiri skupine: A1, A2–B1, B2 in C1–C2. Za ugotavljanje statistično značilnih razlik med štirimi skupinami študentov smo glede na stopnjo znanja jezika (A1, A2–B1, B2 in C1–C2) uporabili enosmerno analizo variance (ANOVA), saj sta bila izpolnjena oba kriterija za uporabo omenjenega testa: normalna porazdelitev podatkov in homogenost varianc. Na tem mestu velja ponovno poudariti, da gre zaradi majhnega vzorca za študijo primera, v vsakem primeru pa tovrstna raziskava omogoča vsaj delni vpogled v uporabo SUB, ki jih uporabljajo učeči se SDTJ.

Pri celotnem vzorcu anketirancev, ne glede na stopnjo znanja, smo ugotovili, da anketiranci najmanj pogosto uporabljajo strategije samospodbudnega učenja besedišča ($M = 2,87$), sledi uporaba strategij formalnega učenja besedišča ($M = 3,04$), najpogosteje pa uporabljajo strategije spontanega učenja besedišča ($M = 3,26$), s čimer smo odgovorili na zastavljeno vprašanje v zvezi s pogostostjo rabe posamezne skupine strategij (gl. Tabela 1).

V nadaljevanju smo znotraj vsake skupine strategij posebej analizirali uporabo posameznih strategij v povezavi s stopnjo znanja, pri čemer smo ugotovili, kot je razvidno iz Tabele 1, da strategije formalnega učenja besedišča pogosteje uporabljajo anketiranci na nižjih stopnjah znanja jezika (A1 in A2–B1), strategije samospodbudnega in spontanega učenja pa anketiranci na višjih stopnjah (B2 in C1–C2).

2 Gre za izpite iz slovenskega jezika, ki se za interne potrebe UM izvajajo na Filozofski fakulteti UM. Izpiti so sestavljeni po smernicah štiristopenjskega izobraževalnega programa *Slovenščina kot drugi in tuji jezik* (2020: 28–32).

	Skupina	N	Aritmetična sredina	Standardni odklon	Minimum	Maksimum
Strategije formalnega učenja besedišča	A1	15	3,37	0,17	2,44	4,67
	A2–B1	15	3,37	0,11	3,00	4,11
	B2	15	3,26	0,17	2,33	4,588
	C1–C2	15	2,17	0,21	1,89	2,44
	Skupaj	60	3,04	0,72	1,89	4,67
Strategije samospodbudnega učenja besedišča	A1	15	2,54	0,55	1,67	3,44
	A2–B1	15	2,78	0,67	1,78	3,78
	B2	15	2,9	0,8	1,33	4,33
	C1–C2	15	3,26	0,37	2,78	3,78
	Skupaj	60	2,87	0,66	1,33	4,33
Strategije spontanega učenja besedišča	A1	15	2,88	0,13	1,78	3,89
	A2–B1	15	2,98	0,2	2,33	4,44
	B2	15	3,50	0,15	2,33	4,56
	C1–C2	15	3,69	0,14	3,00	4,33
	Skupaj	60	3,26	0,09	1,78	4,56

Tabela 1: Rezultati deskriptivne statistične analize.

Na podlagi rezultatov analiz variance za vsako izmed treh skupin SUB, ki so predstavljeni v Tabeli 2, lahko ugotovimo, da za vse tri skupine SUB obstajajo statistično značilne razlike med anketiranci na vsaj dveh različnih stopnjah (A1, A2–B1, B2 in C2) znanja SDTJ na stopnji značilnosti, manjši od 0,02.³

		Suma kvadratov	Stopnje svobode	Povprečje kvadratov	F	Statistična značilnost
Strategije formalnega učenja besedišča	Med skupinami	15,388	3	5,129	19,102	< 0,001
	Znotraj skupin	15,037	56	0,269		
	Skupaj	30,425	59			
Strategije samospodbudnega učenja besedišča	Med skupinami	4,124	3	1,375	3,612	0,019
	Znotraj skupin	21,312	56	0,381		
	Skupaj	25,436	59			
Strategije spontanega učenja besedišča	Med skupinami	6,941	3	2,314	6,153	0,001
	Znotraj skupin	21,055	56	0,376		
	Skupaj	27,996	59			

Tabela 2: Rezultati analiz variance.

O statistično značilnih razlikah med dvema posameznima skupinama (A1, A2–B1, B2 in C2) sklepamo na podlagi rezultatov post-hoc testov, ki so predstavljeni v Tabeli 3. Odločili smo se za LSD-metodo post-hoc testov. Ugotavljamo, da anketiranci na

³ Statistična značilnost se ne ugotavlja na podlagi velikosti vzorca, temveč predstavlja stopnjo verjetnosti, da se posamezna domneva sprejme ali zavrne. Statistično značilne razlike se razberejo iz stolpca Statistična značilnost, saj so vse vrednosti manjše od 0,02, kar pomeni, da je stopnja tveganja, da razlike med posameznimi skupinami niso statistično značilne, manjša kot 2 %. Z uporabo besede *anketiranci* ne posplošujemo rezultatov na celotno populacijo učečih se SDTJ.

stopnji C1–C2 redkeje uporabljajo strategije formalnega učenja v primerjavi z vsemi ostalimi skupinami (A1, A2–B1 in B2). To lahko pojasnimo z dejstvom, da so strategije kvalitativno različne in da pri uporabi strategij formalnega učenja obstajajo omejitve. Strategije samospodbudnega učenja besedišča statistično značilno pogosteje uporabljajo anketiranci na stopnji C1–C2 v primerjavi z anketiranci na stopnji A1. Domnevamo, da je to mogoče pojasniti z dejstvom, da anketiranci z boljšim znanjem jezika lažje dostopajo do ostalih strategij. To je najbrž povezano z dejstvom, da anketiranci na stopnji C1–C2 razumejo tako rekoč vse, kar slišijo ali preberejo, ter se izražajo spontano in zelo tekoče oz. učinkoviteje komunicirajo v najširšem smislu. Pri strategijah spontanega učenja besedišča smo ugotovili statistično značilne razlike med naslednjimi pari skupin: A1 in B2, A1 in C1–C2, A2–B1 in B2 ter A2–B1 in C1–C2. Vse ugotovljene razlike so v korist višje stopnje znanja jezika v primerjavi z nižjo stopnjo. Na uporabo neformalnih strategij lahko vplivajo tudi učitelji, ki študente na višjih ravneh bolj spodbujajo k samospodbudnemu in spontanemu učenju.

Odvisna spremenljivka	Stopnja	Stopnja	Povprečna razlika
Strategije formalnega učenja besedišča	A1	A2–B1	0,00*
		B2	0,10*
		C1–C2	1,2*
	A2–B1	B2	0,1
		C1–C2	1,2*
	B2	C1–C2	1,1*
Strategije samospodbudnega učenja besedišča	A1	A2–B1	–0,23
		B2	–0,36
		C1–C2	–0,73*
	A2–B1	B2	–0,11
		C1–C2	–0,49*
	B2	C1–C2	–0,37
Strategije spontanega učenja besedišča	A1	A2–B1	–0,1
		B2	–0,62*
		C1–C2	–0,81*
	A2–B1	B2	–0,52*
		C1–C2	–0,72*
	B2	C1–C2	–0,19

Tabela 3: Rezultati post-hoc testa pri analizi variance (*statistično značilna razlika).

4 Zaključek

Teoretični pregled SUB prinaša ugotovitve, da so SUB podskupina strategij učenja jezikov, ki jih lahko razumemo kot vsako dejavnost, ki prispeva k lažjemu usvajanju besed. Za potrebe raziskave smo strategije razdelili v tri skupine. S pomočjo predelanega *Vprašalnika o strategijah učenja besedišča* (Pavičić 2003, 2008; Tabak, Ordulj 2015) smo želeli ugotoviti, ali se pogostost uporabe različnih strategij učenja

slovenskega besedišča razlikuje pri študentih, ki so na različnih stopnjah znanja SDTJ. Na podlagi deskriptivne analize (Tabela 1) smo ugotovili, da anketiranci ne glede na stopnjo znanja v povprečju najmanj pogosto uporabljajo strategije samospodbudnega učenja besedišča, sledijo jim strategije formalnega učenja besedišča, najpogosteje pa uporabljajo strategije spontanega učenja besedišča. Z deskriptivno statistično analizo (Tabela 1) smo prišli tudi do odgovora na vprašanje o pogostosti uporabe posameznih strategij usvajanja besedišča v povezavi s stopnjo znanja. Strategije formalnega učenja besedišča pogosteje uporabljajo anketiranci na nižjih stopnjah znanja jezika (A1 in A2–B1), strategije samospodbudnega in spontanega učenja pa anketiranci na višjih stopnjah (B2 in C1–C2). Rezultati LSD-testa (Tabela 3) potrjujejo izhodiščno hipotezo, da anketiranci na stopnji C1–C2 statistično značilno redkeje uporabljajo strategije formalnega učenja v primerjavi z anketiranci na nižjih ravneh znanja (A1, A2–B1 in B2) slovenskega jezika. S celotno analizo smo dokončno potrdili izhodiščno hipotezo za to študijo primera, da anketiranci razmeroma pogosto uporabljajo SUB, ki se glede na stopnjo znanja stopnjujejo v smeri strategije formalnega učenja besedišča → strategije samospodbudnega učenja besedišča → strategije spontanega učenja besedišča, kar je skladno z napredovanjem v znanju jezika v smeri A1 → A2–B1 → B2 → C1–C2.

V prispevku gre za študijo primera. Za generalizacijo bi bilo treba anketirati več anketirancev, dodatna anketa med učitelji pa bi prispevala k popolnejši sliki, saj bi upoštevala vse, ki so vključeni v učni proces.

Literatura

- CAMERON, Lynne, 2001: *Teaching Languages to Young Learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CHAMOT, Anna Uhl, 2014: The role of learning strategies in second language acquisition. Michael P. Breen (ur.): *Learner Contributions to Language Learning: New Directions in Research*. New York: Routledge. 25–43.
- FERBEŽAR, Ina, 1999: Merjenje in merljivost v jeziku. Na stičišču jezikoslovja in psihologije: nekaj razmislekov. *Slavistična revija* XLVII/4. 418–436.
- HATCH, Evelyn, BROWN, Cheryl, 2000: *Vocabulary, Semantics and Language Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NATION, I. S. Paul, 2013: *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PAVIČIĆ, Višnja, 2003: *Odnos strategija učenja i strategija poučavanja vokabulara u engleskom kao stranom jeziku*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet.
- PAVIČIĆ TAKAČ, Višnja, 2008: *Vocabulary Learning Strategies and Foreign Language Acquisition*. Clevedon: Multilingual Matters.
- PIRIH SVETINA, Nataša, 2005: *Slovenščina kot tuji jezik*. Domžale: Izolit.
- PIRIH SVETINA, Nataša, 2021: Od kod do kod slovenščina? Pravorečna in pravopisna vprašanja pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika. *Jezik in slovstvo* LXVI/2–3. 157–165, 295. Na spletu.
- SCHMITT, Norbert, 1997: *Vocabulary learning strategies*. Norbert Schmitt, Michael McCarthy (ur.): *Vocabulary: description, acquisition and pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press. 199–227.
- SEJO = *Skupni evropski jezikovni okvir: učenje, poučevanje, ocenjevanje*, 2011. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Urad za razvoj šolstva. <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/SEJO-komplet-za-splet.pdf> (dostop 12. 6. 2022)

Slovenščina kot drugi in tuji jezik. Izobraževalni program za odrasle, 2020. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2020/07/Sloven%C5%A1%C4%8Dina-kot-drugi-in-tuji-jezik.pdf> (dostop 12. 6. 2022)

TABAK, Mihaela, ORDULJ, Antonia, 2015: Strategije učenja vokabulara u hrvatskome kao inome jeziku. *Jezikoslovlje* XVI/1. 103–121. Na spletu.

TANYER, Seray, OZTURK, Yusuf, 2014: Pre-Service English Teachers' Vocabulary Learning Strategy Use and Vocabulary Size: A Cross-Sectional Evaluation. *Journal of Language Teaching and Research* V/1. 37–45.

Priloga

Vprašalnik: Strategije učenja besedišča v slovenščini kot drugem in tujem jeziku

Tujih jezikov se lahko učimo na različne načine. Namen tega vprašalnika je ugotoviti, kako se naučite besed v slovenskem jeziku. Prosimo, odgovorite, kako se v resnici učite, in ne, kako mislite, da bi se morali učiti ali kako se uči kdo drug.

Za vsako trditev lahko izberete enega od naslednjih odgovorov:

1 – nikoli 2 – redko 3 – včasih 4 – pogosto 5 – vedno

Obkrožite odgovor, ki najbolje opisuje, kako se učite. Napačnih odgovorov ni.

Raven znanja:

A1: vstopna raven

A2–B1: osnovna raven

B2: višja raven

C1–C2: raven odličnosti

Navedite materni jezik: _____

Ali govorite kateri drug slovanski jezik (v kolikor je materni jezik iz skupine slovanskih jezikov?) DA ali NE

Strategije formalnega učenja		1	2	3	4	5
1	Učenje besedišča vnaprej načrtujem.	1	2	3	4	5
2	Pri učenju novih besed oblikujem seznam besed z njihovim prevodom v materni jezik.	1	2	3	4	5
3	Novе besede redno pregledujem doma ali izven učilnice.	1	2	3	4	5
4	Sprašujem se, ali sem si zapomnil/-a novih besed.	1	2	3	4	5
5	Da si zapomnim besedo, jo večkrat izgovorim na glas.	1	2	3	4	5
6	Besede večkrat zapišem, da si jih zapomnim.	1	2	3	4	5
7	Besede prevedem v svoj materni jezik, da si jih zapomnim.	1	2	3	4	5
8	Da si zapomnim besedo, jo ponovim v mislih.	1	2	3	4	5
9	Pri preizkusu znanja novih besed prekrijem stolpec z besedami v slovenskem jeziku in se jih poskušam spomniti na podlagi prevodnih ustreznih v maternem jeziku.	1	2	3	4	5

Strategije samospodbudnega učenja						
1	Da si zapomnim nove besede, jih uporabim v povedi.	1	2	3	4	5
2	Besede si zapisujem med prostočasnim branjem knjig, revij in časopisov.	1	2	3	4	5
3	Da si zapomnim novo besedo, jo v mislih povežem s sliko pomena te besede.	1	2	3	4	5
4	Med gledanjem filmov in televizijskih programov v tujem jeziku si zapisujem besede.	1	2	3	4	5
5	Novih besed se naučim tako, da pregledujem in berem slovar.	1	2	3	4	5
6	Da si zapomnim besedo, si predstavljam kontekst, v katerem bi jo lahko uporabil/-a.	1	2	3	4	5
7	Besede si zapomnim tako, da jih združujem v skupine glede na njihov pomen.	1	2	3	4	5
8	Da si zapomnim besedo, jo povežem s predmetom, na katerega se beseda nanaša.	1	2	3	4	5
Strategije spontanega učenja						
1	Novih besed se naučim iz filmov in televizijskih programov v slovenščini.	1	2	3	4	5
2	Novih besed se naučim iz filmov in televizijskih programov s podnapisi v slovenščini.	1	2	3	4	5
3	Poslušam pesmi v slovenskem jeziku in skušam razumeti besede.	1	2	3	4	5
4	Novih besed v slovenskem jeziku se naučim na internetu.	1	2	3	4	5
5	Novih besed se naučim med branjem v slovenskem jeziku.	1	2	3	4	5
6	Če se med pogovorom ne spomnim besede, uporabim drugo s podobnim pomenom.	1	2	3	4	5
7	Če se med pogovorom ne spomnim besede, jo opišem s svojimi besedami v slovenskem jeziku.	1	2	3	4	5
8	Novo besedo povežem s tistimi, ki jih že poznam.	1	2	3	4	5
9	Besedo si zapomnim, če jo vidim zapisano.	1	2	3	4	5
10	Da si zapomnim besedo, si ustvarim miselno podobo zapisane besede.	1	2	3	4	5